Ο ριζοσπαστικός χαρακτήρας τού Χριστιανισμού (Γεώργιος Ι. Μαντζαρίδης, Ομότιμος καθηγητής Θεολογικής σχολής ΑΠΘ)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 27 Απριλίου, 2023

Τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ δὲν προέρχεται ἀπὸ τὸν κόσμο οὔτε συμβιβάζεται μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου. Ἐπιπλέον ὅμως τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ δὲν κηρύσσεται συνήθως ἀκέραιο στὸν κόσμο οὔτε ἐφαρμόζεται ἢ ἐφαρμόστηκε ποτὲ στὶς πραγματικές του διαστάσεις ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα ἢ ἀπὸ κάποιον λαὸ μέσα στὴν ἱστορία. Τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ βιώθηκε ἀπὸ τοὺς ἁγίους προσωπικὰ καὶ ἐφαρμόστηκε ὡς ἕνα βαθμὸ μέσα στὴν Ἐκκλησία, καὶ ἰδιαίτερα μέσα στοὺς κόλπους τοῦ μοναχισμοῦ.

Παραταῦτα ἡ ἐποχὴ μας χαρακτηρίζεται συχνὰ ὡς «μεταχριστιανική». Ὁ χαρακτηρισμὸς ὅμως αὐτὸς τῆς ἐποχῆς μας πρέπει κανονικὰ νὰ σημαίνει, εἴτε ὅτι ἡ ἐποχὴ ποὺ προηγήθηκε ἦταν χριστιανικὴ –ἐνῶ ἡ ἐποχὴ μας ἔπαυσε πλέον νὰ ἔχει τὴν ἰδιότητα αὐτὴ– εἴτε ὅτι κατὰ τὴν περίοδο ποὺ προηγήθηκε ξεπεράστηκε ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ ἐποχὴ μας προωθήθηκε πέρα ἀπὸ αὐτόν. Καὶ ἂν μὲν ὡς Χριστιανισμὸς ἐκλαμβάνονται τὰ ὁποιαδήποτε ἰδεολογικὰ ἢ θρησκευτικὰ μορφώματα ποὺ ἔχουν ἢ ἰσχυρίστηκαν ὅτι ἔχουν κάποια σχέση μὲ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν διδασκαλία του, τὸ πράγμα γίνεται κάπως κατανοητό. Ἂν ὅμως ὡς Χριστιανισμὸς νοεῖται ἡ βίωση καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας μέσα στὸν κόσμο, τὸ πράγμα εἶναι πολὺ διαφορετικό.

Ἂν λοιπὸν ὡς Χριστιανισμὸς ἐκλαμβάνονται τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἰδεολογικὰ ἐκεῖνα μορφώματα ποὺ ἀνάγουν κατὰ κάποιον τρόπο τὶς ρίζες τους στὸν Χριστὸ καὶ τὴν διδασκαλία του, τότε μπορεῖ νὰ λεχθεῖ ὅτι ἡ ἐποχὴ μας εἶναι μεταχριστιανική. Καὶ στὴν μεταχριστιανικὴ αὐτὴ ἐποχὴ πολλὲς ἀρχὲς καὶ ἀξίες, ποὺ συνδέονταν μὲ τὴν χριστιανικὴ πίστη καὶ γίνονταν γενικότερα σεβαστὲς ἢ κυκλοφοροῦσαν ὡς κοινωνικὰ αὐτονόητα στὸν χριστεπώνυμο κόσμο, ὄντως ὑποβαθμίστηκαν ἢ καὶ ἐγκαταλείφθηκαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ χριστιανικὴ συνείδηση τοῦ κόσμου αὐτοῦ ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον ἀποχρωματισθεῖ μέχρις ἀφανισμοῦ.

Ἂν ὅμως ὡς Χριστιανισμὸς ἐκλαμβάνεται ἡ βίωση καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς διδασκαλίας του μέσα στὸν κόσμο, τότε οὔτε ἡ ἐποχὴ ποὺ προηγήθηκε μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ὡς χριστιανικὴ οὔτε ὁ Χριστιανισμὸς ἔχει πραγματικὰ δοκιμαστεῖ καὶ ἔχει φανεῖ ὅτι ἔχασε τὸ νόημά του γιὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Ἀντίθετα μάλιστα **ἡ καλύτερη προσέγγιση τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅπως καὶ τῶν προσώπων ποὺ ἔζησαν αὐθεντικὰ τὴν ἀλήθειά του, βεβαιώνει ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς βρίσκεται πολὺ πιὸ πέρα ἀπὸ ὅσα ἔζησαν οἱ λεγόμενοι χριστιανικοὶ λαοὶ καὶ ὅτι ἔχει πολὺ περισσότερα νὰ προσφέρει στὸν ἄνθρωπο.**

Στὶς συζητήσεις ποὺ ἔγιναν στὴν ἐποχή μας γιὰ τὴν πολιτιστικὴ ταυτότητα τῆς Εὐρώπης πολλοὶ ὑποστήριξαν ὅτι αὐτή, μολονότι ἀποτελεῖ σύνολο πολλῶν πολιτισμῶν καὶ ἰδιαιτεροτήτων, πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ ὀνομάζεται χριστιανική, γιατί μόνο ἡ χριστιανικὴ ρίζα ἑνώνει αὐτὸ τὸ σύνολο. Ἡ παρατήρηση αὐτὴ**εἶναι σὲ κοινωνικὸ ἢ καὶ θεσμικὸ ἐπίπεδο κατὰ βάση σωστή** , ἂν καὶ ἡ συναίσθηση τῆς ἀναγωγῆς στὴν χριστιανικὴ ρίζα ἐμφανίζεται πλέον ἀνεπαρκής. Μόνο ἡ βαθύτερη συνειδητοποίηση καὶ ἡ πληρέστερη ἀξιοποίηση τῆς ρίζας αὐτῆς μποροῦν νὰ δώσουν νόημα καὶ περιεχόμενο στὴν θέση αὐτή. Παράλληλα ὅμως δὲν πρέπει νὰ λησμονείται ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ προσέγγιση ἢ ἀξιολόγηση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔχει πάντοτε συμβατικὴ ἀξία.

Ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν παράγεται συλλογιστικὰ οὔτε ἀνακρίνεται λογικά, ἀλλὰ προσεγγίζεται καὶ γνωρίζεται βιωματικά· εἶναι ἀλήθεια προσωπικὴ ἢ ἀκριβέστερα ὑποστατική. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ συνυπάρχει μὲ τὰ πρόσωπα καὶ φανερώνεται στὰ πρόσωπα. Δὲν ταυτίζεται μὲ ἀντικείμενα οὔτε βέβαια ἀντλεῖται ἀπὸ αὐτά. **Ἡ ἀλήθεια κατὰ τὴν χριστιανικὴ διδασκαλία βρίσκεται στὸν Τριαδικὸ Θεό, φανερώνεται στὴν ἱστορία μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ**[1], καὶ **βιώνεται ὡς ὑπαρκτικὴ κοινωνία μαζί του. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ διαφέρει οὐσιαστικὰ ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ὁ κόσμος ἐκλαμβάνει ὡς ἀλήθεια. Ἄλλωστε σήμερα ὁ κόσμος ἀδιαφορεῖ γιὰ τὴν καθολικὴ ἀλήθεια καὶ ἐνδιαφέρεται σχεδὸν**

ἀποκλειστικὰ γιὰ ἐπιμέρους συμβατικὲς ἀλήθειες χωρὶς ὑπερβατικὸ κῦρος, ποὺ ἐξυπηρετοῦν πρακτικὲς ἀνάγκες. Ἔτσι **συμβαίνει συχνὰ ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια νὰ εἶναι ὄχι μόνο ἄσχετη, ἀλλὰ καὶ τελείως ἀντίθετη πρὸς ὅ,τι προβάλλεται στὸν κόσμο ὡς ἀλήθεια. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ θεώρηση τῶν ἴδιων πραγμάτων ἀπὸ χριστιανικὴ καὶ ἀπὸ κοσμικὴ ἄποψη εἶναι πολλὲς φορὲς ὄχι ἁπλῶς διαφορετικὴ ἀλλὰ καὶ διαμετρικῶς ἀντίθετη**.

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ριζοσπαστικός. Καὶ ὅπου δὲν εἶναι ριζοσπαστικός, δὲν εἶναι αὐθεντικός. **Ἡ ριζοσπαστικότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀναφέρεται στὸ καθετὶ ποὺ τὸν συνδέει μὲ τὸν κόσμο. Καὶ αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ ρίζες τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἀνάγονται στὸν κόσμο οὔτε τρέφονται ἀπὸ τὸ πνεῦμα του.** Ὁ ἀπόλυτος χαρακτήρας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπιβάλλει τὴν ριζοσπαστικότητα στὸ ἐπίπεδο τοῦ σχετικοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ριζοσπαστικότητα στὸ ἐπίπεδο τοῦ σχετικοῦ δὲν μπορεῖ νὰ γίνεται χωρὶς σχέση μὲ τὸ ἀπόλυτο καὶ χωρὶς ἀναφορὰ πρὸς αὐτό.

Ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔρχεται ὡς «πῦρ» μέσα στὸν κόσμο[2]. **Ὅλες οἱ κοσμικὲς ἀλήθειες εἶναι συμβατικές, καὶ ἔχουν τὴν σχετικὴ ἀξία τους στὸν βαθμὸ ποὺ εἶναι ἀντικειμενικές. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀλήθειες κινοῦνται στὸ ἐπίπεδο τοῦ σχετικοῦ. Τὸ λάθος γίνεται, ὅταν ἀπολυτοποιοῦνται καὶ ὑποκαθιστοῦν τὴν καθολικὴ ἀλήθεια. Καὶ ἀπὸ χριστιανικὴ πλευρὰ τὸ λάθος γίνεται, ὅταν γιὰ λόγους ἐκσυγχρονισμοῦ ἐπιχειρεῖται ἡ συμμόρφωση τῆς ἀλήθειας τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὴν κοσμικὴ ἀλήθεια**.

Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἐκσυγχρονίζεται ὅταν συμμορφώνεται μὲ τὴν σχετικότητα τοῦ κόσμου καὶ τοῦ κοσμικοῦ πνεύματος, ἀλλὰ ὅταν διατηρεῖ ζωντανὴ τὴν παράδοσή του. Περιεχόμενο τῆς παραδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ποὺ πέθανε καὶ ἀναστήθηκε, γιὰ νὰ παραμένει μέσα στὸν κόσμο μὲ τὴν Ἐκκλησία του. Καὶ ἡ διατήρηση τῆς παραδόσεως αὐτῆς πραγματοποιεῖται μὲ τὴν βίωση τοῦ θανάτου ὡς παράγοντος ζωῆς. Πραγματοποιεῖται μὲ τὸν αὐτοαφανισμὸ τῶν ἑκάστοτε ζωντανῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ κάνει δυνατὴ τὴν φανέρωση τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν κεκοιμημένων μελῶν τῆς Ἐκκλησίας του μέσα σὲ νέα «συνάφεια»· στὴν συνάφεια τῆς ζωῆς τῶν μελῶν της, ποὺ στρατεύονται μέσα στὸν κόσμο. Ἔτσι καὶ ἡ θεολογία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντοτε «συναφειακή».

Φυσικὸ ὅμως εἶναι νὰ παραμένει ὁ Χριστιανισμὸς ξένος καὶ παράδοξος γιὰ τὸν κόσμο. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἦρθε ὡς ξένος μέσα στὸν κόσμο· ὄχι γιατί εἶναι πραγματικὰ ξένος πρὸς τὸν κόσμο, ἀφοῦ αὐτὸς τὸν δημιούργησε, ἀλλὰ γιατί ὁ κόσμος ἀλλοτριώθηκε καὶ ἀποξενώθηκε ἀπὸ αὐτόν. Ἦρθε «εἰς τὰ ἴδια», δηλαδὴ στὰ δικά του, ἀλλὰ οἱ δικοί του δὲν τὸν δέχθηκαν. Σὲ ὅσους ὅμως τὸν δέχθηκαν ἔδωσε τὴν ἐξουσία νὰ γίνουν παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, νὰ θεωθοῦν[3].

Ὁ ἄνθρωπος δὲν πλάστηκε γιὰ νὰ παραμείνει αὐτὸ ποὺ εἶναι[4]. Πλάστηκε γιὰ νὰ τελειοποιηθεῖ καὶ νὰ ἀναχθεῖ σὲ κάτι ποὺ δὲν εἶναι. Προῆλθε ἀπὸ τὸ μὴ ὂν καὶ εἰκονίζει τὸν ὄντως Ὄντα. Δημιουργήθηκε ὡς κτίσμα καὶ κλήθηκε νὰ γίνει ὅμοιος μὲ τὸν ἄκτιστο Δημιουργό. Εἶναι ἀπὸ τὴν φύση του ἄνθρωπος καὶ τοῦ δόθηκε ἡ ἐξουσία νὰ γίνει θεὸς[5]. Ὁ Θεὸς ἔγινε ἄνθρωπος, γιὰ νὰ γίνει αὐτὸς θεός. Ἡ παραδοξότητα αὐτή, ποὺ βρίσκεται στὶς ρίζες τοῦ Χριστιανισμοῦ, προσδιορίζει τὴν φύση του καὶ διαμορφώνει τὸν ριζοσπαστικὸ χαρακτήρα του. Καὶ **ἐξαιτίας τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτήρα του ὁ Χριστιανισμὸς δὲν γίνεται εὔκολα ἀποδεκτὸς ἀπὸ τὸν κόσμο, ἀλλὰ «ἀντιλέγεται», ὅπως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός**, ποὺ ἔγινε «σημεῖον ἀντιλεγόμενον» καὶ «κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν»[6].

Ἡ ἀπόρριψη τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποδοχή του ἀπὸ πολλούς, εἶναι φαινόμενα διαχρονικά, ποὺ διαπιστώνονται καὶ στὴν ἐποχή μας. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς εἶπε στοὺς μαθητές του: «*Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν*»[7]. **Ὁ κόσμος παραμένει γενικὰ ξένος πρὸς τὸν Χριστὸ καὶ τὴν διδασκαλία του. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν ὀφείλεται μόνο στὴν ἀρνητικὴ τοποθέτηση τῶν ἀνθρώπων· ὀφείλεται καὶ στὴν κακὴ ἐκπροσώπηση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐκ μέρους τῶν πιστῶν. Ἐδῶ ἔγκειται καὶ ἡ τραγικότητα τοῦ κόσμου, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ ἀναγκαιότητα γιὰ τὴν σωστὴ μαρτυρία τῶν Χριστιανῶν μέσα στὸν κόσμο.**

Οἱ ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ αἰσθάνονταν ἐξαρχῆς «ξένοι», ἢ «πάροικοι καὶ παρεπίδημοι» μέσα στὸν κόσμο[8]. Ὄχι γιατί ἀποστρέφονταν τὸν κόσμο ἢ γιατί αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ τόπος ποὺ τοὺς πρόσφερε ὁ Πατέρας τους, ἀλλὰ γιατί ὁ κόσμος ἀπαρνήθηκε τὸν Πατέρα του καὶ τὸν σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖο τὸν ἔπλασε. Καὶ αἰσθάνονται ἔτσι οἱ Χριστιανοί, ἐπειδὴ τοποθετοῦν —καὶ στὸν βαθμὸ ποὺ τοποθετοῦν— **τὰ πάντα στὴν προοπτικὴ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ**. Μὲ τὸν τρόπο ὅμως αὐτὸν καταξιώνουν καὶ τὸν κόσμο καὶ τὴν ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὸν κόσμο. Μένουν στὸν κόσμο ὡς πάροικοι καὶ παρεπίδημοι, γιατί ἀσκοῦν —καὶ στὸν βαθμὸ ποὺ ἀσκοῦν— τὴν ἐξουσία τους νὰ ζοῦν ὡς «συμπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ»[9].

Ἡ χριστιανικὴ ἀλήθεια προσφέρεται στὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία φανερώνεται μέσα στὸν κόσμο ὡς «θεσμός». Ταυτόχρονα ὅμως ἡ Ἐκκλησία εἶναι «κοινωνία τῆς θεώσεως». Τὰ δύο αὐτὰ πράγματα φαίνονται ἀντιφατικά. Ἡ κοινωνία τῆς θεώσεως εἶναι ἀπὸ τὴ φύση της χαρισματική, ἐνῶ ὁ θεσμὸς ἀποτελεῖ κτιστὸ κατασκεύασμα. Ἡ χάρη δὲν περιορίζεται σὲ θεσμούς. Καὶ οἱ θεσμοὶ δὲν εἶναι ἀπεριόριστοι, γιὰ νὰ χωρέσουν τὴν χάρη. Ἡ διατήρηση ὅμως τῆς κοινωνίας τῆς θεώσεως μέσα στὴν ἱστορία ἐπιβάλλει τὴν θεσμοποίησή της. Ἔτσι δημιουργεῖται ἡ ἀνάγκη τῆς συνθέσεως θεσμοῦ καὶ χάριτος.

Ἡ Ἐκκλησία λειτουργεῖ μέσα στὴν ἱστορία ὡς «χαρισματικὸς θεσμὸς»· ὡς θεσμοποιημένη χαρισματικὴ κοινωνία ἢ «κοινωνία τῆς θεώσεως». Ἔτσι δημιουργεῖται μία διαρκής διαλεκτικὴ ἔνταση μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ κόσμου. Σὲ κάποιο ἄλλο μάλιστα ἐπίπεδο δημιουργεῖται καὶ μέσα στὴν Ἐκκλησία μία διαλεκτικὴ ἔνταση μεταξὺ χάριτος καὶ θεσμοῦ, τὴν ὁποία ἀμβλύνει ὥς ἕνα βαθμὸ ὁ μοναχισμὸς μὲ τὴν μορφὴ τοῦ ἐρημιτισμοῦ.

Πῶς μπορεῖ λοιπὸν νὰ χαρακτηριστεῖ ἢ νὰ παρασταθεῖ ἡ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν μέσα στὸν κόσμο;

Ὁ ἄγνωστος συγγραφέας τῆς Πρὸς Διόγνητον πραγματείας, ποὺ συντάχθηκε κατὰ τὴν περίοδο τῶν διωγμῶν, χαρακτηρίζει τὸν τρόπο ζωῆς τῶν Χριστιανῶν ὡς «*θαυμαστὸν καὶ ὁμολογουμένως παράδοξον*»[10]. Καὶ ἀναφέροντας τὰ βασικότερα στοιχεῖα τοῦ θαυμαστοῦ καὶ παράδοξου τρόπου ζωῆς τῶν Χριστιανῶν σημειώνει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «*Πατρίδας οἰκοῦσιν ἰδίας, ἀλλ' ὡς πάροικοι· μετέχουσι πάντων ὡς πολίται, καὶ πάνθ' ὑπομένουσιν ὡς ξένοι· πᾶσα ξένη πατρὶς ἐστιν αὐτῶν, καὶ πᾶσα πατρὶς ξένη....Ἐν σαρκὶ τυγχάνουσιν, ἀλλ' οὐ κατὰ σάρκα ζῶσιν. Ἐπὶ γῆς διατρίβουσιν, ἀλλ' ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται...Ἀγαπῶσι πάντας, καὶ ὑπὸ πάντων διώκονται...Πτωχεύουσι, καὶ πλουτίζουσι πολλούς· πάντων ὑστεροῦνται, καὶ ἐν πάσι περισσεύουσιν. Ἀτιμοῦνται, καὶ ἐν ταῖς ἀτιμίαις δοξάζονται...*»[11].

Ἡ συναίσθηση τῆς παροδικότητας τοῦ κόσμου καὶ ἡ βίωση τῆς ἐσχατολογικῆς ἀλήθειας, ἡ ἀποδέσμευση ἀπὸ τὴν κοσμικὴ συμβατικότητα καὶ ἡ προσήλωση στὸ οὐράνιο πολίτευμα, ἡ ἀγάπη ποὺ ἀγκαλιάζει ἀκόμα καὶ τοὺς ἐχθρούς, ἡ ἀνταπόδοση καλοῦ ἀντὶ κακοῦ, ἡ ἑκούσια στέρηση γιὰ τὴν ἄσκηση ἀγαθοεργίας, νοηματοδοτοῦν τὰ πράγματα τοῦ κόσμου διαφορετικὰ καὶ προσδίδουν στὴν καθημερινὴ ζωὴ τῶν πιστῶν ἕνα ξεχωριστὸ περιεχόμενο. Παραμερίζουν τὴν προσκαιρότητα καὶ τὴν διάσπαση, καὶ εἰσάγουν τὴν προοπτικὴ τῆς ἑνότητας καὶ τῆς αἰωνιότητας.

Ἡ ζωὴ τῶν Χριστιανῶν, ὅπως καὶ ὁλόκληρης τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ μέσα στὸν κόσμο, μπορεῖ νὰ παρασταθεῖ ὡς **ζωὴ ἐν τάφῳ**. **Ὁ Χριστός, σημειώνει ὁ Ὠριγένης, ὡς κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας ὁδηγεῖ τὰ μέλη της διὰ τοῦ θανάτου στὴν ἀνάσταση**. Ὅπως τὸ αἰσθητὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ σταυρώθηκε, ἐνταφιάσθηκε καὶ ἀκολούθως ἀναστήθηκε, ἔτσι καὶ τὸ ὅλο σῶμα τῶν πιστῶν ἔχει σταυρωθεῖ μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ καὶ δὲν ζεῖ πλέον τώρα. Ὁ καθένας δηλαδή, ὅπως ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, δὲν ἔχει νὰ καυχηθεῖ γιὰ τίποτε ἄλλο, παρὰ **μόνο γιὰ τὸν σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ**, μὲ τὸν ὁποῖο σταυρώθηκε αὐτὸς γιὰ τὸν κόσμο καὶ ὁ κόσμος γι' αὐτὸν[12]. Ἐπιπλέον **ἐνταφιάζεται μαζὶ μὲ τὸν Χριστό, γιὰ νὰ ζήσει ἕνα νέο εἶδος ζωῆς**[13].

Τὸ νέο αὐτὸ εἶδος ζωῆς, ποὺ παραμένει μυστικὸ καὶ κρυμμένο ἀπὸ τὸν

κόσμο, δὲν εἶναι μόνο κάτι ποὺ ἀναμένεται πέραν τοῦ κόσμου, στὴν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κάτι ποὺ βιώνεται στὴν καθημερινότητα τοῦ κόσμου. Οὐσιαστικὰ δηλαδὴ ὁ Χριστιανὸς ὀφείλει νὰ ζεῖ τὴν καθημερινὴ ζωὴ ταυτόχρονα σὲ δύο διαφορετικὰ ἐπιπεδα· στὸ αἰώνιο καὶ τὸ πρόσκαιρο. Αὐτὸ φανερώνεται πληρέστερα κατὰ τὴν θεία Λειτουργία. Μέσα σὲ αὐτὴν ἡ ἐναλλαγὴ τῶν δύο ἐπιπέδων εἶναι διαρκής. Τὸ πρόσκαιρο ἐπίγειο ἐπίπεδο ἀναφέρεται διαρκῶς στὸ αἰώνιο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ αἰώνιο ἐπίπεδο προσλαμβάνει καὶ μεταμορφώνει τὸ ἐπίγειο. Τὸ αἰώνιο ἐπίπεδο νοηματοδοτεῖ τὸ πρόσκαιρο. Καὶ τὸ πρόσκαιρο προσφέρεται ὡς στάδιο προπαρασκευῆς γιὰ τὸ αἰώνιο.

Ἡ θεία Λειτουργία δὲν ἀποτελεῖ κάποια παρένθεση στὴν χριστιανικὴ ζωή, ἀλλὰ τὸν δείκτη καὶ τὸ πλήρωμά της. Τὰ δύο ἐπίπεδα ζωῆς, ποὺ χαρακτηρίζουν τὴν θεία Λειτουργία, προσφέρονται καὶ σὲ ὁλόκληρο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς τῶν πιστῶν μέσα στὸν κόσμο. Καὶ **ἡ διατήρηση τῆς ἐπικοινωνίας τῶν δύο αὐτῶν ἐπιπέδων ἀποτελεῖ τὴν μόνη δυνατότητα γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τῆς ἐκκοσμικεύσεως καὶ τοῦ «συσχηματισμοῦ» μὲ τὸν κόσμο**. Ἡ διατήρηση ὅμως τῆς ἐπικοινωνίας αὐτῆς δὲν εἶναι μόνο δύσκολη, ἀλλὰ καὶ πολὺ κοπιαστικὴ στὴν σύγχρονη κοινωνία.

Ὁ κόσμος σήμερα ἔχασε τὴν παραδοσιακὴ μορφή του. Ἡ νεώτερη ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνολογία εἰσέβαλαν καθοριστικὰ στὴν ζωή του, ἀλλοιώνοντας ἀκόμα καὶ τὴν συνείδησή του. Τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ ἤδη καλύπτεται ἢ καὶ ἀφανίζεται ἀπὸ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὸν Θεό. Παντοῦ συναντᾶ τὸν ἑαυτό του, στηρίζεται στὰ ἔργα του, θωρακίζεται μὲ τὰ μέσα του, θεραπεύεται μὲ τὰ ἐπιτεύγματά του, θαυμάζει καὶ ἀπολαμβάνει τὰ κατορθώματά του. Ἄλλαξε ριζικὰ τὴν ζωή του, καὶ ἤδη ἐπιχειρεῖ νὰ δημιουργήσει καὶ ὁ ἴδιος ζωὴ· νὰ «παίξει τὸν θεό».

Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας ἔχασε τὴν φυσικὴ ἀθωότητά του. Ἔχασε μαζὶ μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὴν χαρὰ ποὺ προσφέρουν τὰ δημιουργήματά του. Ὅπως ἐπισημαίνει ὁ **Γέροντας Σιλουανός**, «ὅποιος ἔχασε τὴ χάρη δὲν αἰσθάνεται ὅπως πρέπει τὴν ὡραιότητα τοῦ κόσμου καὶ δὲν ἐκπλήσσεται ἀπὸ τίποτα. Ὅλη ἡ ἀνείπωτα μεγαλειώδης δημιουργία τοῦ Θεοῦ δὲν τὸν συγκινεῖ»[14]. **Ἡ ἀναισθησία τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου ἀποτυπώνεται καὶ στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζει καὶ χρησιμοποιεῖ τὴν κτίση. Γι΄ αὐτὸ καὶ ἡ οἰκολογικὴ κρίση δὲν ἀποτελεῖ κάποιο αὐτόνομο φαινόμενο, ἀλλὰ φυσικὸ ἐπακόλουθο τῆς πνευματικῆς ἐκτροπῆς τοῦ ἀνθρώπου. Μόνο ὅταν διατηρεῖ ὁ ἄνθρωπος τὴν φυσικὴ καθαρότητά του ἢ τὴν ἀνακτᾶ μετὰ τὴν ἀπωλειά της, μπορεῖ νὰ βλέπει σωστὰ τὴν φύση καὶ τὰ πράγματα**: «*Ὁ γὰρ τὸ κατ᾽ εἰκόνα καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν ἢ τηρήσας ἑαυτῷ ἄνωθεν ἢ ἀνακαλεσάμενος καὶ ἀπολαβών, καὶ τὸ βλέπειν*

κατὰ φύσιν ἀπέλαβεν» [15].

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἀποδεχθεῖ ἢ νὰ ἀπορρίψει τὸ σχέδιο ποὺ τοῦ προτείνει ὁ Θεός: τὴν ὁμοίωση πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν τελείωσή του κατὰ τὸ δικό του πρότυπο: «*Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν τέλειος ἐστιν*»[16]. Κατὰ βάση βέβαια ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀρνεῖται τὸ σχέδιο τῆς θείας τελειότητος. Ἀντίθετα μάλιστα τὸ σφετερίζεται καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ πραγματοποιήσει. Ἄλλωστε ἡ τάση αὐτὴ **ὑπάρχει ἔμφυτη μέσα του**. Μὲ ὅλα τὰ μέσα ποὺ διαθέτει ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νὰ θεωθεῖ. **Τὸ λάθος του ἔγκειται στὸ ὅτι προσπαθεῖ νὰ τὸ κατορθώσει αὐτὸ μὲ τὶς δικές του δυνάμεις καὶ ἀντιλήψεις, καὶ ὄχι μὲ τὸ θέλημα καὶ τὴν συνεργία τοῦ Θεοῦ**. **Παραμερίζοντας ὅμως τὸν Θεὸ ἕνα μόνο μπορεῖ νὰ ἐπιτύχει· τὴν ἐπιστροφή του στὸ μὴ ὄν, ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ προῆλθε.** Ἀλλὰ **τὸ νέο στοιχεῖο στὴν περίπτωση αὐτὴν εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπιστρέφει στὸ μὴ ὂν ὄχι ὡς ἀνύπαρκτος ἀλλὰ ὡς ἀλλοτριωμένη ὕπαρξη. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ κόλασή του.**

Τὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα τῆς προσπάθειας τοῦ ἀνθρώπου γιὰ αὐτοθέωση γίνονται ἐμφανῆ καὶ σὲ ὁλόκληρο τὸ φάσμα τῶν ἐπιτευγμάτων του. Ὡς δημιούργημα «κατ᾽ εἰκόνα καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν» τοῦ Δημιουργοῦ του ἔχει καὶ αὐτὸς ἔμφυτες τὶς δημιουργικὲς ἱκανότητες. **Αὐτονομώντας ὅμως τὶς ἱκανότητές του καὶ ἐνεργοποιώντας αὐτὲς ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸν Δημιουργό του παράγει δημιουργήματα φαλκιδευμένα ἀπὸ τὴν φθορὰ καὶ τὸν θάνατο. Δημιουργεῖ πολιτισμὸ καὶ ἐγκλωβίζεται σὲ αὐτόν. Ὀργανώνει κράτος καὶ φυλακίζεται μέσα του. Παράγει ἐπιστήμη καὶ τεχνολογία καὶ γίνεται ὑποχείριό τους. Βρίσκει ἀνέσεις καὶ εὐκολίες ποὺ τὸν κουράζουν καὶ δυσκολεύουν τὴν ζωή του. Αἰσθάνεται ὅτι προοδεύει καὶ τελειοποιεῖται, ἀλλὰ δὲν ἀργεῖ νὰ διαπιστώσει τὴν ἀπατηλὴ ἐντύπωση ποὺ δημιούργησε. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀπαρνηθεῖ τὰ ἐπιτεύγματά του, γιατί αὐτὰ συνυφαίνονται μὲ τὴν ζωή του. Ἀλλὰ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ἀπολαύσει ἀμέριμνα, γιατί διαπιστώνει τὶς ἀρνητικὲς καὶ συχνὰ καταστροφικὲς πλευρές τους.**

Ὁρισμένοι θεωροῦν τὴν χριστιανικὴ τοποθέτηση ἀπέναντι στὸν κόσμο ὡς ἀρνητικὴ γιὰ τὴν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας. Καὶ αὐτὸ ἀπὸ κάποια ἄποψη εἶναι σωστό. Ἡ πρόταξη τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ εἶναι φυσικὸ νὰ ὑποτάσσει ἀλλὰ καὶ νὰ διαφοροποιεῖ ὅλους τοὺς ἐπιμέρους σκοποὺς τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸ διαπιστώνεται καὶ μικροκοινωνιολογικὰ καὶ μακροκοινωνιολογικά. Καὶ **αὐτὸ δὲν εἶναι τόσο ἐμφανὲς σὲ μία συμβατικὴ χριστιανικὴ κοινωνία, ὅσο σὲ πρόσωπα ἢ σὲ ὁμάδες προσώπων ποὺ αὐτοδεσμεύονται γιὰ μία συνεπέστερη βίωση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Παραταῦτα δὲν παύει ἡ χριστιανικὴ πίστη καὶ ἡ χριστιανικὴ ζωή, ἀκόμα καὶ στὴν συμβατική τους μορφή, νὰ ἔχουν σημαντικὲς ἐπιπτώσεις στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία**. Ἡ ἀξιολόγηση ὅμως τῶν

ἐπιπτώσεων αὐτῶν ὡς θετικῶν ἢ ἀρνητικῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ κριτήρια μὲ τὰ ὁποῖα γίνεται.

Πέρα ὅμως ἀπὸ αὐτὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἐμποδίζει τὴν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας. Ἄλλωστε εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνολογία τοῦ σύγχρονου κόσμου κατάγονται ἀπὸ τὸν χριστιανικὸ μοναχισμὸ τῆς Δύσεως. Καὶ αὐτὲς ἔχουν τὸ ἀσκητικό τους στοιχεῖο. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ δὲν λαμβάνεται συνήθως ὑπόψη εἶναι ὅτι δὲν ὑπῆρξαν κύρια προϊόντα ἀλλὰ ὑποπροϊόντα τοῦ δυτικοῦ μοναχισμοῦ. **Προῆλθαν ἀπὸ μία ἐκκοσμικευμένη ἐκδοχή του**. Δὲν προέκυψαν ὡς καρποὶ ἀναζητήσεως καὶ βιώσεως τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐπιτεύγματα στὸν χῶρο τῆς ἐλευθερίας τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ **ὡς κατορθώματα μέσα στὸ πλαίσιο τῆς φυσικῆς νομοτέλειας καὶ τῆς χρηστικῆς σκοπιμότητας.**

Καὶ **ἐδῶ ἀκριβῶς βρίσκεται τὸ κρίσιμο ἢ ἀκόμα καὶ τὸ ἐπικίνδυνο σημεῖο τῆς ἐπιστήμης. Ὁ μεγάλος σεβασμὸς ποὺ ἀποδόθηκε στὴν ἐπιστήμη ἐξαιτίας τῶν ἐντυπωσιακῶν κατακτήσεών της ὁδήγησε σὲ ἕνα εἶδος ἀπολυτοποιήσεως καὶ θεοποιήσεώς της. Θαμβωμένος ἀπὸ τὶς κατακτήσεις της ἔφτασε ὁ ἄνθρωπος νὰ στηρίξει ὅλες τὶς ἐλπίδες καὶ τὶς προσδοκίες του σὲ αὐτήν. Ταύτισε ἀκόμα τὴν ὅλη ἀλήθεια μὲ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια καὶ στάθηκε ἐπιφυλακτικὸς ἢ καὶ ἐχθρικὸς ἀπέναντι σὲ κάθε ἀλήθεια ποὺ δὲν θεμελιώνεται σὲ ὑλικὴ ἐμπειρικὴ μέθοδο.**

Ἀλήθεια ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας θεωρεῖται μόνο ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια· ἡ ἀλήθεια ποὺ ἀντικειμενοποιεῖ τὰ πάντα καὶ ἐπαληθεύεται ἀντικειμενικά. Ἡ προσωπικὴ ἀλήθεια ἢ ἀκριβέστερα ἡ ἀλήθεια ὡς πρόσωπο καὶ ὡς ζωὴ παραθεωρήθηκε μέχρις ἀφανισμοῦ. Μὲ τὸν τρόπο ὅμως αὐτὸν ἐγκλωβίστηκε ὁ ἄνθρωπος στὴν ἀπρόσωπη καὶ ἄτεγκτη κοσμικὴ νομοτέλεια καὶ ἔγινε δέσμιός της. Μέσα στὴν ἴδια προοπτικὴ ἀναπτύχθηκε καὶ ὁλόκληρος ὁ σύγχρονος πολιτισμός, ὁ ὁποῖος παραθεωρεῖ τελείως τὸ ἐπίπεδο τῆς ἐλευθερίας τοῦ πνεύματος, καὶ ἀποσκοπεῖ στὴν ἐμπέδωση μίας ἐγκόσμιας τάξεως καὶ ἁρμονίας. Ἔτσι συμβαίνει ὁ ἄνθρωπος νὰ χάνει τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία καὶ νὰ φυλακίζεται στὴν λογικὴ ἀναγκαιότητα, νὰ ἐγκαταλείπει τὴν ἀνιδιοτέλεια καὶ νὰ ὑποδουλώνεται στὴν σκοπιμότητα, νὰ ἀλλοτριώνεται ἀπὸ τὴν πληρότητα τῆς ζωῆς καὶ νὰ φοβᾶται μόνο τὸν βιολογικὸ θάνατο.

Ὁ θαυμαστὸς καὶ παράδοξος χαρακτήρας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ποὺ ἦταν ἔντονος κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες, ἀμβλύνθηκε μέσα στὴν πορεία τῆς ἱστορίας.**Ἡ ἔλξη τοῦ κόσμου καὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου ἀπομάκρυνε τὴν ζωὴ τῶν πιστῶν ἀπὸ τὸν κύριο στόχο της καὶ ἀλλοίωσε τὰ πνευματικὰ αἰσθητήρια καὶ κριτήριά τους**. Καὶ αὐτὸ δὲν παρατηρεῖται μόνο στὴν προσωπικὴ ζωὴ τῶν

πιστῶν ἀλλὰ καὶ εὐρύτερα στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. **Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἀναζήτηση τῆς διατηρήσεως ἢ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἑνότητας τῆς Ἐκκλησίας ἡ σταύρωση καὶ ἡ ἐν τάφῳ ζωὴ της παραμένουν στὸ περιθώριο. Ἐκεῖνο ποὺ συνήθως ὑπολογίζεται εἶναι ἡ ἰσχύς, ἡ ἐξουσία, ἡ κοινωνικὴ δραστηριοποίηση καὶ ἄλλα παρόμοια κοσμικὰ κριτήρια. Μὲ τὸν τρόπο ὅμως αὐτὸν ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀλλοτριώνεται καὶ ἀλλοιώνεται.**

Μέσα στὸ κλίμα αὐτὸ ἀλλοιώνονται καὶ βασικὲς χριστιανικὲς ἀρχὲς καὶ ἔννοιες, ὅπως ἡ ἀγάπη, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ἐλευθερία, ποὺ ἔχουν στὸν Χριστιανισμὸ ἰδιαίτερο νόημα καὶ περιεχόμενο. Οἱ ἔννοιες αὐτές, ποὺ γίνονται εὐρύτατα ἀποδεκτὲς ἀπὸ τὸν κόσμο, ἐκλαμβάνονται καὶ ἐφαρμόζονται συνήθως μὲ πνεῦμα ἀσύμφωνο ἢ καὶ ἐντελῶς ἀντίθετο πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἔτσι μπορεῖ νὰ ὑπάρχει μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ κόσμου πλήρης συμφωνία στὶς ἔννοιες καὶ ταυτόχρονα πλήρης διαφωνία στὸ περιεχόμενο.

Τὸ χειρότερο ὅμως εἶναι, ὅταν ἡ διαφωνία στὸ περιεχόμενο τῶν ἴδιων ἐννοιῶν ἐμφανίζεται ἀνάμεσα στοὺς ἴδιους τοὺς Χριστιανούς. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι σπάνιο μέσα στὸν σύγχρονο ἐκκοσμικευμένο χριστιανικὸ κόσμο. Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη πηγάζει ἀπὸ τὸν Θεὸ· ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη[17]. Χωρὶς τὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν του δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει στὸν κόσμο χριστιανικὴ ἀγάπη. Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη εἶναι ἀνιδιοτελής. **Ὁ Χριστιανὸς ποὺ ἀγαπᾶ ἀληθινὰ δὲν ζητεῖ τὸ δικό του συμφέρον ἀλλὰ τὸ συμφέρον τοῦ ἄλλου. Καὶ ἀποκτᾶ τὴν δύναμη νὰ τὸ κάνει αὐτό, βλέποντας στὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλου τὸν ἴδιο τὸν Χριστό**, στὸ σῶμα τοῦ ὁποίου ἀνήκει. **Ἡ προσήλωση ὅμως τοῦ ἀνθρώπου στὸν Χριστὸ προϋποθέτει τὴν αὐταπάρνηση. Μόνο στὸ μέτρο ποὺ ἀπαρνεῖται ὁ ἄνθρωπος τὸν ἑαυτὸ του μπορεῖ νὰ ζήσει τὴν αὐθεντικὴ χριστιανικὴ ἀγάπη.** Καὶ ὅταν ζεῖ τὴν ἀγάπη αὐτὴ προσηλωμένος στὸν Χριστό, ἀπαλλοτριώνει τὴν πρόσκαιρη ζωή του, γιὰ νὰ βρεῖ τὴν ἀκατάλυτη ζωή.**Ὁ Χριστιανὸς ἀρνεῖται τὸν κόσμο καὶ ὅσα θεωροῦνται πολύτιμα μέσα στὸν κόσμο, γιὰ νὰ προσηλωθεῖ στὸ οὐράνιο πολίτευμά του**[18]. **Παραμερίζει καὶ «μισεῖ», τὸν πατέρα, τὴν μητέρα, τὰ παιδιὰ καὶ κάθε σαρκικὸ δεσμὸ ποὺ τὸν ἐμποδίζει νὰ δοθεῖ ὁλόκληρος στὸν Χριστὸ**[19]. **Ζώντας ὅμως μὲ τὸν Χριστὸ ξαναβρίσκει σὲ ἕνα ὑψηλότερο ἐπίπεδο ὅσα παραμέρισε καὶ «μίσησε».**

Ἀνάλογες παρατηρήσεις μποροῦν νὰ γίνουν καὶ γιὰ τὴν ἐλευθερία. **Ἡ ἐλευθερία κατὰ τὴν χριστιανικὴ διδασκαλία δὲν ἔγκειται στὴν ἀπεριόριστη δυνατότητα ἱκανοποίησεως τῶν ἀτομικῶν ἐπιθυμιῶν. Ἡ ἐλευθερία αὐτὴ εἶναι ἐμπαθὴς ὑποδούλωση στὴ φιλαυτία. Καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι εἶναι ριζικῶς ἀντίθετη πρὸς τὴν χριστιανικὴ ἔννοια τῆς ἐλευθερίας. Ἡ**

πραγματικὴ ἐλευθερία συνυφαίνεται μὲ τὴν ὑπέρβαση τῆς φιλαυτίας. Ἄλλωστε ἔτσι μόνο ἡ ἐλευθερία τοῦ ἑνὸς δὲν προσβάλλει τὴν ἐλευθερία τοῦ ἄλλου. Ἡ πραγματικὴ ἐλευθερία πηγάζει ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ βιώνεται ἐν κοινωνίᾳ μὲ τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἄλλους. Ἡ ἀπόκτηση τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς προϋποθέτει τὴν πλήρη αὐταπάρνηση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Μόνο μὲ τὴν ἐλεύθερη καὶ πλήρη αὐτοπροσφορά του στὸ θεῖο θέλημα καὶ μὲ τὴν μετοχή του στὴν θεία ζωὴ κερδίζει ὁ ἄνθρωπος τὴν πραγματικὴ ἐλευθερία του, ἀλλὰ καὶ κάνει πάντοτε τὸ κατὰ φύση θέλημά του. Ὅπως χαρακτηριστικὰ σημειώνει ὁ **Ἀββὰς Δωρόθεος**, ***μὴ ἔχοντας δικό του θέλημα, κάνει πάντοτε τὸ δικό του θέλημα, γιατί ὅ,τι καὶ ἂν γίνεται τὸν ἀναπαύει, ἀφοῦ δὲν γίνεται ὅπως τὸ θέλει, ἀλλὰ τὸ θέλει ὅπως γίνεται***[20].

Ἐφόσον ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι αἴτιος τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλὰ καὶ ἀκόμα περισσότερο ἐφόσον εἶναι δοῦλος τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι πραγματικὰ ἐλεύθερος. Ἡ ἐλευθερία ποὺ περιορίζεται στὸν φθαρτὸ κόσμο καὶ ἀπειλεῖται ἀπὸ τὸν θάνατο δὲν εἶναι ἀληθινή. Ἡ καθήλωση στὴν ἐγκοσμιότητα δὲν περιορίζει μόνο, ἀλλὰ καὶ ἀφανίζει τελικὰ τὴν ἐλευθερία. Ἡ ἀληθινὴ ἐλευθερία ἔχει ἀπεριόριστους ὁρίζοντες. **Ἔρχεται ὡς καρπὸς νίκης ἐναντίον τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου καὶ μετοχῆς στὴν ἄφθαρτη καὶ αἰώνια ζωή. Μὲ τὴν ἐλευθερία αὐτὴ διασκελίζει ὁ ἄνθρωπος ὅλους τοὺς περιορισμοὺς τοῦ κόσμου καὶ ἐπεκτείνεται στὴν αἰωνιότητα καὶ τὴν ἀπειρότητα. Ἀπὸ τὴν στιγμὴ τῆς εἰσόδου του στὴν Ἐκκλησία ὁ ἄνθρωπος τοποθετεῖται σὲ μία παράδοξη προοπτική. Καλεῖται νὰ γνωρίσει τὴν ἀληθινὴ ἀγάπη μισώντας καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Καλεῖται νὰ βρεῖ τὴν ἐλευθερία περνώντας μέσα ἀπὸ μία τέλεια δουλεία. Καλεῖται τέλος νὰ κατακτήσει τὴν ζωὴ παραδιδόμενος στὸν θάνατο**. Στὸ **Γεροντικὸ** διαβάζουμε: «*Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν Ἀββᾶ Μωυσέα λέγων· ὁρῶ ἐνώπιόν μου πρᾶγμα, καὶ οὐ δύναμαι αὐτὸ κατασχεῖν. Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· ἐὰν μὴ γίνῃ νεκρὸς ὡς οἱ ταφέντες, οὐ δύνασαι αὐτὸ κατασχεῖν*»[21]. **Ἡ νέκρωση αὐτὴ γίνεται πηγὴ ἀκατάλυτης ζωῆς. Μὲ τὴν ἀποδοχὴ τῆς νεκρώσεως, στὴν ὁποία κορυφώνεται ἡ παραδοξότητα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, δὲν φαλκιδεύεται ἡ ἀνθρώπινη φύση, ἀλλὰ ἀντιθέτως ὁδηγεῖται στὴν τελείωσή της**. Πεθαίνει σὰν τὸ σιτάρι, γιὰ νὰ φέρει «πολὺν καρπὸν»[22].

Ἡ νέκρωση τῆς ἀνθρώπινης φύσεως γίνεται μέσα στὴν προοπτικὴ τῆς κοινωνίας τῆς θείας φύσεως ἐν Χριστῷ. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δημιουργήθηκε γιὰ νὰ καθηλωθεῖ στὴν κτιστὴ φύση του: «*Εἰς τοῦτο πεποίηκεν ἡμᾶς ὁ Θεός, ἵνα γενώμεθα θείας κοινωνοὶ φύσεως*»[23]. Ἡ κοινωνία αὐτὴ δὲν δόθηκε ἐξαρχῆς στὸν ἄνθρωπο, οὔτε ἦταν δυνατὸ νὰ κατακτηθεῖ μὲ τὶς φυσικές του δυνάμεις. Ἡ κοινωνία αὐτή, ποὺ διανοίγει τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀπεριόριστη ἐλευθερία, προσφέρεται μὲ τὴν θεία ἐνέργεια καὶ ζωή. Καὶ ὁ ἄνθρωπος μετέχοντας στὴν θεία ἐνέργεια καὶ

ζωὴ ὑπερβάλλει τὸν ἑαυτό του καὶ τὴν φύση του· δὲν περιορίζεται στὴν ἀτομικότητά του οὔτε ἐξαντλεῖται στὴν κτιστότητά του. Γίνεται θεὸς κατὰ χάρη· μετέχει στὴν ἄκτιστη θεία ζωὴ καὶ ἀγκαλιάζει ὁλόκληρη τὴν κτίση.

Ὑποσημειώσεις:

[1]. «Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια». Ἰω.14,6.
[2]. «Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν». Λουκ.12,49.
[3]. Βλ. Ἰω. 1,11-12.
[4]. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος χαρακτηρίζει τὸν ἄνθρωπο ὡς «ζῶον ἐνταῦθα οἰκονομούμενον καὶ ἀλλαχοῦ μεθιστάμενον καὶ πέρας τοῦ μυστηρίου τῇ πρὸς Θεὸν νεύσει θεούμενον». Λόγος 38,11, PG 36,324A.
[5]. Βλ. Ἰω. 1,12.
[6]. Βλ. Λουκ. 2,34.
[7]. Ἰω. 15,20.
[8]. Βλ. Α΄ Πέτρ. 2,11.
[9]. Ἐφεσ. 2,19.
[10]. Πρὸς Διόγνητον 5,4.
[11]. Ὅ.π. 5,5-17
[12]. Βλ. Γαλ. 2,20.
[13] . Βλ. Ὠριγένους, Εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην 10, 35.
[14]. Ἀρχιμ. Σωφρονίου (Σαχάρωφ), Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης, Ἔσσεξ Ἀγγλίας 102003, σ. 115-116.
[15]. Συμεὼν Νέου Θεολόγου, Ἠθικὰ 6,217-219, «Sources Chretiennes», τόμ.129, σ. 134-136.
[16]. Ματθ. 5,48.
[17]. Βλ. Α΄ Ἰω.4,7-8.
[18]. Βλ. Φιλιπ. 3,20.
[19]. Βλ. Λουκ.14,26.
[20]. Βλ. Ἀββᾶ Δωροθέου, Ρήματα διάφορα ἐν συντόμῳ,
PG 88,1810BC.
[21]. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μωυσέως 11, PG 65,285C.
[22]. Βλ. Ἰω. 12,25.
[23]. Μαξίμου Ὁμολογητοῦ, Κεφάλαια διάφορα 1, 42, PG

(Πρώτη δημοσίευση μὲ τὸν τίτλο «Ὁ χριστιανικὸς ριζοσπαστισμός», Θεολογία, τόμ. 81, τχ. 3, Ἰούλιος-Σεπτέμβριος 2010, σ. 7-17. Τὸ παρὸν κείμενο ἔχει ἐπεξεργασθεῖ γιὰ τὴν ἱστοσελίδα agiazoni.gr*)*